

Nr 9

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna å kapitalbudgeten för budgetåret 1964/65 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

KAPITALBUDGETEN

1:o) **Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 8, punkt 91, s. 233—238 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1964) lämnat en översikt över kommunikationsverkens investeringar, avseende postverkets, televerkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Enligt beräkningarna i förra årets statsverksproposition skulle medelsförbrukningen på kommunikationsverkens investeringsanslag uppgå till ca 1 206 mkr. under *budgetåret 1962/63*. De sammanlagda faktiska investeringsutgifterna har emellertid stannat vid ca 1 199 mkr. och således underskridit de beräknade utgifterna med ca 7 mkr. Anslagsbehållningarna har minskat med ca 3 mkr.

I överensstämmelse med vad som föreslogs i 1963 års statsverksproposition har fr. o. m. innevarande budgetår investeringarna avseende samtliga ifrågavarande fonder utom televerkets överförts till ett enda kollektivanslag. För televerkets fond har två kollektivanslag upptagits, det ena för teleanläggningar och det andra för investeringar avseende ljudradio och television. Vidare har uppdelningen på ramreglerade och icke ramreglerade anslag slopats. Vissa lättnader har dessutom gjorts i de föreskrifter för investeringsmedlens användning som utfärdats av Kungl. Maj:t. Bl. a. har maximalbeloppen för projekt utanför investeringsplanen höjts till 500 000 kr. för televerkets, statens järnvägars och vattenfallsverkets fonder samt till 200 000 kr. för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

I fjolårets statsverksproposition förordades för *budgetåret 1963/64* ett totalt rambelopp av 1 204,5 mkr., vilket jämfört med det föregående bud-

getåret innebar en ökning med 23 mkr. Till följd av senare beslut uppräknades investeringsramarna för vissa fonder, så att den totala investeringsomfattningen skulle uppgå till 1 246,5 mkr.

Jämfört med beräkningarna i 1963 års statsverksproposition har ramen för postverkets del ökats med 2,2 mkr. för anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen (prop. 1963: 105, SU 93, rskr. 218). Ramen för statens järnvägar har ökats med 34,0 mkr. avseende avlösning av vissa pensionsförpliktelser i Enskilda järnvägarnes pensionskassa (prop. 1963: 34, SU 52, rskr. 149), ny transportorganisation för fraktstycke-godstrafiken (prop. 1963: 81, SU 79, rskr. 194) och anskaffning av rullande materiel, vägbussar och inventarier i sysselsättningsstödande syfte (prop. 1963: 105). För förrådsfondens del har investeringsramen ökats med 5,8 mkr. avseende anskaffning i konjunkturstimulerande syfte av motorfordon och vägmaskiner för maskincentralförrådet (prop. 1963: 105). Vattenfallsverkets medelsbehov beräknas minska med 12,0 mkr. beroende i huvudsak på en minskning av medelsbehovet för distributionsanläggningar. Medelsförbrukningen för innevarande budgetår beräknas därför till 1 234,5 mkr., vilken summa överstiger den i fjolårets statsverksproposition upptagna med 30 mkr. men understiger den under våren 1963 beräknade med 12 mkr.

För *budgetåret 1964/65* föreslår verksstyrelserna investeringar om sammanlagt 1 223,4 mkr., vilket i jämförelse med de under våren 1963 för riksdagen framlagda beräkningarna för innevarande budgetår innebär en minskning med 23,1 mkr. Beträffande de olika verken föreslås ökning för postverket, televerket, luftfartsverket och förrådsfonden med resp. 1,3, 30,6, 0,6 och 8,2 mkr. För statens järnvägar och vattenfallsverket föreslås minskningar av investeringsomslutningen med 21,8 och 42,0 mkr.

Departementschefen anför beträffande de framförda förslagen att han vid en avvägning utifrån olika synpunkter har ansett sig böra för nästa budgetår under ifrågavarande fonder räkna med en total medelsförbrukning av 1 198,2 mkr., innebärande en minskning med 6,3 mkr. i förhållande till beräkningarna för innevarande budgetår i 1963 års statsverksproposition samt med 48,3 mkr. om hänsyn också togs till förslagen i propositionerna nr 34, 81 och 105. Departementschefens förslag innebär, att jämfört med den för innevarande budgetår i förenämnda propositioner beräknade medelsförbrukningen postverkets och televerkets investeringar räknas upp med 0,5 och 37,0 mkr. För statens järnvägar, vattenfallsverket, luftfartsverket och förrådsfonden har minskningar med 29,0, 52,0, 2,5 och 2,3 mkr. ansetts möjliga.

Den för budgetåret 1964/65 förordade investeringsverksamheten framgår av följande tabell. Som jämförelse har i tabellen även upptagits siffrorna för den år 1963 i nyssnämnda propositioner beräknade medelsförbrukningen för motsvarande investeringar under budgetåret 1963/64.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1964/65

	1963/64	1964/65	1964/65
	Enl. prop. 1963:1 m. m.	Verkens förslag	Förordat av dep.ch.
miljoner kronor			
Postverket	12,2	13,5	12,7
Televerket, exkl. rundradio	380,0	413,6	420,0
Televerket, rundradio	31,5	28,5	28,5
Statens järnvägar	349,0	327,2	320,0
Vattenfallsverket	412,0	370,0	360,0
Luftfartsverket	9,5	10,1	7,0
Förrådsfonden	52,3	60,5	50,0
Summa	1 246,5	1 223,4	1 198,2

Kommunikationsverkens totala medelsförbrukning skulle alltså för nästa budgetår uppgå till 1 198,2 mkr., vilket jämfört med för budgetåret 1963/64 under förra våren beräknade 1 246,5 mkr. innebär en minskning med 48,3 mkr. Om jämförelsen i stället göres med den nu beräknade medelsförbrukningen för budgetåret 1963/64 om 1 234,5 mkr. blir minskningen 36,3 mkr.

I efterföljande tablå lämnas en sammanfattande översikt av den faktiska och beräknade investeringsomfattningen under de i det föregående berörda budgetåren. Därur framgår även beräkningen av de för investeringarnas genomförande erforderliga anslagsbeloppen. Siffrorna anger mkr.

	Investerings- utgifter	Av verken planerade investe- ringsut- gifter			Av departe- mentschefen beräknade investe- ringsut- gifter		Reser- vatio- ner den 30/6	Anslag	För- slag	Beräk- nade reser- vatio- ner d. 30/6
		1962/63	1963/64	1964/65	1963/64	1964/65				
Postverket	7,7	10,8	13,5	12,2	12,7	6,4	7,0	13,0	1,2	
Televerket, exkl.-rundradio	330,7	401,0	413,6	380,0	420,0	16,2	402,0	424,0	38,2	
Televerket, rundradio	30,7	31,5	28,5	31,5	28,5	1,9	35,0	26,0	5,4	
Statens järnvägar	326,1	331,9	327,2	349,0	320,0	53,2	331,0	317,0	35,2	
Vattenfallsverket	438,7	413,0	370,0	400,0	360,0	36,3	430,0	330,0	66,3	
Luftfartsverket . .	20,9	15,1	10,1	9,5	7,0	5,6	7,5	4,0	3,6	
Förrådsfonden . .	44,3	53,6	60,5	52,3	50,0	9,8	49,0	49,0	6,5	
Summa	1 199,1	1 256,9	1 223,4	1 234,5	1 198,2	129,4	1 261,5	1 163,0	156,4	

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått två lika-lydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Akerlund* (I: 535) och den andra inom andra kammaren av herrar *Nordgren* och *Bengtson* i Solna (II: 651), i vilka hemställts att riksdagen måtte

a) till Posthus m. m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av	11 570 000 kr.,
b) för budgetåret 1964/65 under televerkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen	
1. <i>Teleanläggningar m. m.</i>	377 360 000 kr.
2. <i>Rundradioanläggningar</i>	23 140 000 kr.
c) till <i>Järnvägar m. m.</i> för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av	282 130 000 kr.
d) till <i>Kraftstationer m. m.</i> för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av	293 700 000 kr.
e) till <i>Flygplatser m. m.</i> för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av	3 560 000 kr.
samt	
f) till <i>Vägmaskiner m. m.</i> för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av	43 610 000 kr.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden torde få hänvisas till motionen II:651.

Utskottet. I den av fjolårets riksdag godkända investeringsplanen för kommunikationsverken beräknades den totala medelsförbrukningen under innevarande budgetår uppgå till ett belopp av 1 204,5 mkr. Till följd av senare beslut av riksdagen har rambeloppen för postverket, statens järnvägar och förrådsfonden höjts med resp. 2,2, 34,0 och 5,8 mkr. Vattenfallsverkets medelsbehov beräknas nu minska med 12,0 mkr. jämfört med beräkningarna i 1963 års statsverksproposition. Kommunikationsverkens totala investeringsutgifter under innevarande budgetår skulle därmed komma att uppgå till 1 234,5 mkr., vilken summa överstiger den i fjolårets statsverksproposition upptagna med 30 mkr. men understiger den under våren 1963 beräknade med 12 mkr.

I sina anslagsframställningar för nästa budgetår har verksstyrelserna räknat med en sammanlagd medelsförbrukning om 1 223,4 mkr. Departementschefen har emellertid vid en avvägning utifrån olika synpunkter ansett, att medelsförbrukningen bör begränsas till ett belopp av 1 198,2 mkr. innebärande en minskning med 48,3 mkr. i förhållande till beräkningarna våren 1963 av medelsförbrukningen för motsvarande ändamål under innevarande budgetår. För postverkets och televerkets investeringar föreslås därvid uppräknningar med resp. 0,5 och 37,0 mkr. medan för statens järnvägar, vattenfallsverket, luftfartsverket och förrådsfonden minskningar med resp. 29,0, 52,0, 2,5 och 2,3 mkr. ansetts möjliga.

Till närmare belysning av de framlagda förslagen har departementschefen i propositionens inledande översikt lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehoven inom de olika verken samt i korthet be-

rört inriktningen av investeringarna för nästa budgetår. Vad därvid anförts har i nu förevarande sammanhang icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. I anslutning härtill får utskottet beträffande de i motionerna I: 535 och II: 651 framställda yrkandena anföra följande.

Såsom av motionärerna framhållits och jämväl av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår har anslagen för nästa budgetår under här ifrågavarande fonder beräknats så, att de jämte förutsedda behållningar vid budgetårets ingång skall motsvara medelsförbrukningen och därutöver ge en marginal om ca 10 procent för att möjliggöra höjda investeringsramar om så skulle befinnas påkallat av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl.

En sådan marginal finner emellertid motionärerna, under hänvisning till vissa i statsverkspropositionen gjorda uttalanden om den ekonomiska utvecklingen i landet, obehövlig och hemställer därför om en minskning med 10 procent av den av departementschefen föreslagna medelsanvisningen. I anledning härav vill utskottet erinra om att den nu genomförda anslagsredovisningen — innebärande främst att de olika investeringsanslagen under varje kapitalfond sammanslagits till i huvudsak ett kollektivanslag — i princip beslutades redan vid 1962 års riksdag och tillämpats fr. o. m. innevarande budgetår. På resp. kollektivanslag skulle enligt förenämnda beslut en viss marginal utöver ramen finnas tillgänglig just för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl påkallad höjning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Utskottet, som vid sin tidigare behandling av dessa frågor funnit den föreslagna omläggningen m. m. innebära avsevärda fördelar ur anslagstekniska synpunkter samt vara väl ägnad att tjäna det därmed angivna syftet, nämligen att för de affärsdrivande verkens och förrådsfondens del skapa ökad frihet i investeringshänseende inom de ramar som av Kungl. Maj:t fastställs, kan för sin del inte finna skäl föreligga att nu frångå denna uppfattning. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna i fråga.

Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag beträffande investeringsverksamhetens totala omslutning och dess fördelning de skilda verken emellan, kommer utskottet att under resp. punkter i det följande tillstyrka de anslag som erfordras för investeringsplanens genomförande. Samtidigt kommer utskottet att redovisa sitt ställningstagande till vissa andra motionsledes väckta frågor.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med avslag å motionerna I: 535 och II: 651, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

Statens affärsverksfonder

Postverket

2:o) **Postverkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (punkt 92, s. 239—247) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1964/65 under postverkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag å 13 000 000 kr.

I skrivelse den 29 augusti 1963 har *generalpoststyrelsen* framlagt sina petita för budgetåret 1964/65. För en redovisning av innehållet i styrelsens framställning får utskottet hänvisa till propositionen (s. 239—245).

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit ett gemensamt utlåtande över generalpoststyrelsens, telestyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens äskanden samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning angående investeringsanslag under verkets förrådsfond (s. 245 och 246).

Statens högertrafikkommission har angivit utlåtanden över generalpoststyrelsens och järnvägsstyrelsens anslagsframställningar för budgetåret 1964/65 i vad avser frågan om anskaffning av högertrafikbussar.

Departementschefen erinrar bl. a. om att han enligt investeringsplanen för kommunikationsverken tillstyrkt en medelsförbrukning för nästa budgetår av 12,7 mkr. Beträffande fördelningen i stort av detta belopp på de olika anslagsändamålen får utskottet hänvisa till en på s. 247 i propositionen intagen tabell.

Departementschefens förslag innebär i fråga om husbyggnader att en angelägen om- och tillbyggnad av posthuset i Karlstad samt ett nytt truckgarage inom bangårdsområdet i Hässleholm kan påbörjas. Beträffande övriga investeringar medger investeringsramen bl. a. att en väsentligt utökad ersättnings- och nyanskaffning av postverkets bilmateriel kan ske och att postverket planenligt kan fortsätta anskaffningen av bussar förberedda för högertrafik.

Slutligen förordar departementschefen, att generalpoststyrelsen erhåller bemyndigande att beställa bussar för sammanlagt högst 4,7 mkr. avsedda att levereras under budgetåren 1965/66 och 1966/67.

Utskottet. Generalpoststyrelsen har i sina anslagsframställningar för nästa budgetår räknat med en medelsförbrukning för investeringsändamål om 13,5 mkr. Departementschefen har emellertid ansett förbrukningen böra begränsas till 12,7 mkr., vilket med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de av departementschefen i övrigt angivna förutsättningarna kräver en anslagsanvisning om 13 mkr. Den angivna minskningen med 0,8 mkr. föranledes av att medelsförbrukningen under

budgetåret 1964/65 för arbetena på posthuset i Linköping bedömts bli 0,5 mkr. lägre än generalpoststyrelsens i pelita gjorda uppskattning. Återstående 0,3 mkr. hänför sig till ett i styrelsens anslagsframställning upptaget bussgarage i Umeå, som styrelsen sedermera föreslagit skola utgå ur investeringsplanen.

Utgifterna för posthus upptages med 7,4 mkr. mot beräknade 4,2 mkr. för innevarande budgetår. Härigenom kan en angelägen om- och tillbyggnad av posthuset i Karlstad samt ett nytt truckgarage inom bangårdsområdet i Hässleholm påbörjas. Ökningen av utgifterna för anskaffning av bilar m. m., från beräknade 1,6 mkr. för innevarande budgetår till 1,9 mkr. för budgetåret 1964/65, medger bl. a. en väsentligt utökad ersättnings- och nyanskaffning av bilmateriel samt fortsatt planenlig anskaffning av bussar förberedda för högertrafik. Den erforderliga medelsanvisningen har beräknats så, att en viss marginal utöver ramen skall finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen.

Utskottet har under föregående punkt förklarat sig godtaga den av Kungl. Maj:t förordade ramen för bl. a. postverkets medelsförbrukning. Den föreslagna fördelningen av investeringarna på skilda utgiftsändamål samt anslagsberäkningen har ej heller givit utskottet anledning till erinran. Utskottet tillstyrker vidare att generalpoststyrelsen bemyndigas ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp om 4,7 mkr. för leveranser av högertrafikbussar under budgetåren 1965/66 och 1966/67.

I enlighet med det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Posthus m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 13 000 000 kr.

Televerket

3:o) **Televerkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (punkterna 93—96 s. 248—307) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1964/65 under televerkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 450 000 000 kr.

I skrivelser den 30 augusti och den 7 december 1963 och i samband därmed lämnade uppgifter har *telestyrelsen* hemställt om anslag för budgetåret 1964/65.

Luftfartsstyrelsen har i skrivelse den 26 augusti 1963 äskat anslag för budgetåret 1964/65 till Radioanläggningar för luftfarten.

I skrivelse den 23 augusti 1963 har *Sverige Radio* lämnat redogörelser för ljudradions och televisionens medelsbehov för budgetåret 1964/65 i vad avser programproduktionen.

I propositionen annäles ävenledes 1960 års radioutrednings skrivelser

den 26 juni 1963 om ljudradions programkanaler, sändarnät och ekonomiska behov samt den 2 juli 1963 om skolradions och skoltelevisionens framtida ställning, inriktning och finansiering.

Beträffande det närmare innehållet i de omnämnda skrivelserna får utskottet hänvisa till propositionen (s. 248—297).

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som redovisats under postverkets fond (s. 245 och 246 i propositionen).

I fråga om remissuttåtande av *1960 års radioutredning* får utskottet hänvisa till propositionen (s. 294—297).

Departementschefen behandlar inledningsvis frågorna rörande *ljudradio och television* och erinrar om att 1960 års radioutredning lagt fram förslag rörande dels skolradion och skoltelevisionen, dels ljudradions programkanaler och ekonomi. Utredningen föreslår bl. a. utbyggnad under en femårsperiod av ytterligare ett riksomfattande sändarnät för ljudradion på ultrakortvågsbandet. Kostnaderna härför har beräknats till 10 mkr. Utbyggnaden skall enligt planer, som utarbetats av telestyrelsen, ske på sådant sätt, att sändningarna efter tre år täcker praktiskt taget hela landet. De nuvarande programmen med nästan uteslutande lätt musik — den s. k. melodi- och nattradion — bör enligt utredningen överflyttas till detta nya sändarnät. Beträffande skolradion och skoltelevisionen framläggs planer, som för båda media innebär en sådan ökning av programtiden att denna i stort sett fördubblats år 1970. Utredningen förutsätter dessutom, särskilt beträffande skolradion, en successivt utökad produktion av bandinspelade eller ledningsdistribuerade program. I samband med utbyggnaden av det nya sändarnätet bör enligt utredningen skolradioprogrammen flyttas från program 1 till program 2. Utredningen förordar även vissa utökningar av den allmänna programverksamheten i program 1 och 2. Merkostnaderna på programsidan för utredningens förslag, vilka förutsättes skola genomföras successivt, anges till ca 7 mkr. per år. Distributionskostnaderna beräknas däremot sjunka med ca 0,3 mkr. per år i samband med att nattradion överflyttas från AM-nätet till FM-nätet, eftersom det senare nätet är billigare i drift.

Beträffande ljudradiorörelsens ekonomi konstaterar utredningen, att — även om man bortser från utredningens förslag av kostnadsökande natur — det nuvarande ackumulerade överskottet på specialbudgeten torde komma att förbytas i ett underskott redan under budgetåret 1964/65. Med anledning härav och för att finansiera kostnadsökningarna enligt förslaget förordar utredningen en höjning av licensavgiften fr. o. m. den 1 juli 1964 till 40 kr. utom för radiomottagare i bilar. För sådana mottagare föreslås i stället en sänkning av avgiften till 20 kr. Enligt utredningens mening bör senast år 1968 övergång ske till ett system med enhetslicens för radio och television, varvid någon särskild licensavgift för ljudradio

icke längre skulle uppbäras. Härigenom skulle även den särskilda bilradiolicensen automatiskt falla bort.

I syfte att förbättra ekonomin inom ljudradios specialbudget föreslår utredningen, att kostnaderna för frilicenser till blinda och vissa kostnader för radions utlandsverksamhet överföres till riksstatsanslag. Vidare bör enligt utredningen det av licensmedel nu utgående bidraget till inköp av skolradiomottagare upphöra. Slutligen föreslår utredningen, att ljudradio-rörelsen gottskrives ränta på de licensmedel, som telestyrelsen disponerar såsom rörelsemedel för televerkets behov.

Departementschefen anför vidare, att remissinstanserna genomgående har intagit en klart positiv ställning till utredningens förslag beträffande sändarnätets utbyggnad, utvecklingen av skolprogrammen och den framtida utformningen av ljudradios programverksamhet. Det övervägande antalet remissinstanser tillstyrker även utredningens förslag i fråga om licensavgifternas storlek och övriga åtgärder, som syftar till att förbättra ekonomin inom ljudradios specialbudget. I några remissyttranden framläggs dock avvikande förslag beträffande licensavgifterna. Sveriges Radio förordar sålunda, att även bilradiolicensen höjes till 40 kr. Motorbranschens samarbetsdelegation föreslår däremot, att bilradiolicensen helt slopas den 1 juli 1964. Telestyrelsen anser, att utredningen överskattat inkomstutvecklingen och underskattat kostnadsutvecklingen. Styrelsen framlägger i samband härmed en ny prognos samt förslag, som bl. a. innebär övergång till periodisering av investeringskostnaderna, borttagande av bilradiolicensen och införande av en gemensam ljudradio- och televisionslicens om 140 kr. per år. Härvid förutsättes dock att ljudradiolicensen skall bibehållas för hushåll, vilka innehar enbart radiomottagare, och att licensavgiften i dessa fall skall utgöra 40 kr. Flera remissinstanser uttalar, att man bör vänta med att ta ställning till utredningens förslag att en enhetslicens skall införas senast år 1968. Statskontoret avstyrker utredningens sistnämnda förslag.

Enligt departementschefens mening bör, såsom radioutredningen förordar, de nuvarande programmen med nästan uteslutande lätt musik (melodi- och nattradion) fortsätta och utformas som ett permanent tredje riksprogram. Ett tredje FM-nät bör därför byggas ut så att dessa musikprogram, som nu växlar mellan tre olika kanaler, kan samlas i en enda sändarkanal och dessutom även på kvällstid nå ut i hela landet. Ett annat och viktigt skäl för utbyggnaden av ett dylikt sändarnät är vidare, att det genom överflyttningen av nämnda musikprogram blir möjligt att utvidga skolradios programverksamhet. Genom tillkomsten av ett tredje sändarnät skapas vidare förutsättningar för en klar differentiering av de tre riksprogrammen, som alla erhåller en separat kanal. På sikt kan också utrymme beredas för en utökning av sändningstiden för program 1 och 2, så att den genom melodi- och nattradions tillkomst rubbade balansen

mellan seriösare och lättare program kan i viss mån återställas. Nätets utbyggnad bör enligt departementschefens mening påbörjas under nästa budgetår och fullföljas i enlighet med telestyrelsens, av utredningen tillstyrkta plan.

Vad gäller ljudradiorörelsens ekonomiska situation anser departementschefen att en höjning av licensavgiften nu är erforderlig. Denne är emellertid inte beredd att biträda radioutredningens förslag om en höjning till 40 kr. av den allmänna hushållslicensen utan vill förorda en mera begränsad höjning. För att en sådan begränsning av höjningens storlek skall bli möjlig — utan att några radikala nedskärningar parallellt genomföres på kostnadssidan — förordas vissa speciella åtgärder.

Departementschefen erinrar om att enligt ett uttalande av 1947 års riksdag borde kostnaderna för bl. a. kortvågssändningar till utlandet, skolradio och fria blindlicenser i sin helhet i princip bestridas av anslag från riksstaten. Frågan om överflyttning av dessa utgifter borde dock anstå så länge licensmedlen lämnade överskott. Enligt departementschefens mening bör i enlighet med principuttalandet av 1947 års riksdag samtliga kostnader för de till utlandet riktade sändningarna och för skolradion ävensom kostnaderna för fria blindlicenser fr. o. m. nästa budgetår bestridas från riksstatsanslag. Vidare biträder departementschefen radioutredningens förslag att det särskilda bidraget av licensmedel till inköp av skolradiomottagare skall upphöra. Slutligen bör ljudradiorörelsen fr. o. m. innevarande budgetår gottskrivas ränta på de licensmedel som telestyrelsen disponerar som rörelsemedel för televerkets behov. Därvid bör samma räntesats tillämpas som gäller vid ianspråktagande av rörlig kredit.

Genom dessa åtgärder förbättras resultatet på ljudradions specialbudget med ca 8 mkr. per år.

Telestyrelsens förslag om övergång till periodisering av investeringskostnaderna är departementschefen däremot inte beredd att tillstyrka. En sådan åtgärd skulle visserligen under de närmaste åren medföra en minskad kostnadsbelastning på specialbudgeten men i stället öka kostnaderna om några år och därmed framdeles bidra till större ökning av licensavgiften.

Vid bifall till de framförda förslagen beträffande finansieringen i fortsättningen av kostnaderna för utlandssändningarna etc. kan höjningen av licensavgiften begränsas till 5 kr. Vad gäller bilradiolicensen — sådan innehas f. n. av ca 400 000 bilägare — skulle ett upphävande av avgiften medföra ett inkomstbortfall för ljudradiorörelsen av ca 14 mkr. per år. För att kompensera detta skulle erfordras en höjning med ytterligare, i avrundat tal, 5 kr. av hushållslicenserna, som f. n. uppgår till ca 2 600 000. Departementschefen är med hänsyn härtill inte beredd att tillstyrka bilradiolicensernas slopande. Ej heller anser sig departementschefen kunna ta ställning till radioutredningens förslag om införande av enhetslicens senast år 1968.

Departementschefen föreslår att avgiften för ljudradiolicens fr. o. m. den 1 juli 1964 höjes till 35 kr. Inkomsterna härav torde — om ej några mera betydande, opåräknade utgiftsökningar inträffar — kunna täcka utgifterna på ljudradions specialbudget för åtminstone tre år framåt.

Departementschefen övergår härafter till att behandla frågan om medelsförbrukningen för ljudradions verksamhet under nästa budgetår och anför i huvudsak följande.

För ljudradions verksamhet under budgetåret 1964/65 upptager jag i enlighet med telestyrelsens förslag 6,5 mkr. för investeringar i sändar-anläggningar och programförbindelser. I fråga om näten för program 1 och 2 möjliggöres härigenom bl. a. att FM-sändarna i Bollnäs och Ånge byggs ut till full räckvidd och att ett antal slavstationer uppföres. I beloppet ingår 2 mkr. för investeringar i det tredje FM-nätet. Sändare för program 3 torde under nästa budgetår komma att uppföras i Ennaboda, Gävle, Kiruna, Malmö, Norrköping, Nässjö, Skövde, Sunne, Vännäs och Örebro. Jag tillstyrker att telestyrelsen lämnas ett beställningsbemyndigande om 2 mkr. för vart och ett av budgetåren 1965/66—1968/69 för vidare utbyggnad av det tredje FM-nätet.

Till fortsatta arbeten på radiohuset i Stockholm beräknar jag för nästa budgetår en medelsförbrukning av 12 mkr.

Storleken av Sveriges Radios och televerkets driftkostnader under nästa budgetår för radioprogrammens produktion och distribution torde det som vanligt få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma. I detta sammanhang beräknar jag 70 resp. 24,5 mkr., vilket jämfört med de för innevarande budgetår anvisade beloppen innebär ökningarna med 4 resp. 1,5 mkr. I Sveriges Radios kostnader har jag därvid inräknat 0,5 mkr. för en utökning av skolradioprogrammen med 2,5 timmar per vecka. Vid beräkningen av det för televerket avsedda beloppet har jag å ena sidan dragit av bl. a. 0,1 mkr. avseende bidrag till inköp av skolradiomottagare och å andra sidan uppräknat kostnaderna med 1,2 mkr. avseende vissa utgifter som telestyrelsen hittills ej debiterat radiörörelsen med hänsyn till att styrelsen haft förmånen att få räntefritt disponera licensmedlen såsom rörelsemedel.

De totala utgifterna för ljudradion skulle sålunda enligt de av mig gjorda beräkningarna komma att för nästa budgetår uppgå till $(6,5 + 12,0 + 70,0 + 24,5)$ 113 mkr. Härav bör följande belopp avräknas mot riksstatsanslag, nämligen $(3,0 + 0,9)$ 3,9 mkr. utgörande Sveriges Radios och televerkets kostnader för utlandssändningarna, $(1,9 + 0,6)$ 2,5 mkr. avseende de båda företagens kostnader för skolradion och 50 000 kr. avseende kostnaderna för fria blindlicenser.

Efter avdrag av nu angivna poster om i avrundat tal 6,5 mkr. återstår $(113 - 6,5)$ 106,5 mkr. att avräknas mot licensmedlen. De ökade intäkterna till följd av den föreslagna höjningen till 35 kr. av licensavgiften slår inte helt igenom förrän under budgetåret 1965/66 på grund av förfalloterminernas spridning. För budgetåret 1964/65 tar jag upp intäkterna till 98 mkr. Detta innebär att verksamheten detta år kan beräknas resultera i ett underskott av ca 8,5 mkr. Det ackumulerade överskottet kan vid utgången av innevarande budgetår uppskattas till ca 12 mkr. Räntegottgörelsen från telestyrelsen till ljudradiobudgeten beräknar jag för inneva-

rande och nästa budgetår till sammanlagt ca 3,5 mkr. Ett ackumulerat överskott om ca 7 mkr. skulle sålunda återstå vid utgången av budgetåret 1964/65.

I fråga om televisionen tillstyrker jag de föreslagna investeringarna om 22,0 mkr. för fortsatt utbyggnad av distributionsnätet. Härigenom möjliggöres bl. a. att televisionssändare med full räckvidd kan färdigställas under nästa budgetår i Anderstorp, Bollnäs, Ånge och Östhammar. För att distributionsnätets utbyggnad skall kunna fullföljas planenligt har telestyrelsen tidigare erhållit beställningsbemyndiganden för budgetåren 1965/66 --1967/68 om 16, 14 resp. 8 mkr. I överensstämmelse med styrelsens hemställan förordar jag att ett bemyndigande nu ges för en investeringsomslutning av 8 mkr. även för budgetåret 1968/69. Telestyrelsen bör vidare vara oförhindrad att i begränsad omfattning utnyttja beställningsbemyndigandena till förberedelseåtgärder för införande av ett andra televisionsprogram.

För investeringar i televisionshuset i Stockholm beräknar jag en medelsförbrukning av 14 mkr. för nästa budgetår.

Medelstilledningen till televisionens programproduktion har såsom 1960 års radioutredning framhållit i sitt remissyttande ökat i snabb takt under de senaste budgetåren. En snabb ökning av sändningstiden har också ägt rum. För budgetåret 1963/64 uppskattar radioutredningen att den genomsnittliga sändningstiden per vecka exklusive skoltelevision kommer att uppgå till ca 39 timmar.

För den svenska televisionen har sålunda på kort tid en sådan sändningsnivå uppnåtts att numera en så gott som fullständig programtäckning varje kväll fram till omkring kl. 22.30 föreligger. Dessutom förekommer reprisprogram med i genomsnitt nära 1 timme per dag under eftermiddagen.

Enligt min mening bör med hänsyn härtill, i avbidan på införandet av ett andra televisionsprogram, någon nämnvärd ytterligare utökning av sändningstiden under de närmaste åren icke äga rum. Inom ramen för de medel, som kommer att anvisas, bör i stället Sveriges Radio förutsättas koncentrera sina resurser på en konsolidering av verksamheten och på åtgärder för en fortsatt höjning av programkvaliteten.

För nästa budgetår har radioutredningen tillstyrkt ett belopp av 102,5 mkr. till Sveriges Radio för televisionens produktionskostnader, vilket innebär en ökning med 16,5 mkr. i förhållande till innevarande budgetår. Jag har ej något att erinra mot denna beräkning. Dessutom förordar jag att medelstilledningen till Sveriges Radio under nästa budgetår räknas upp med 3 mkr. för att möjliggöra för bolaget att förvärva Svensk Filmindustri arkiv av under årens lopp inspelade journalfilmer, vartill tillfälle yppats. För televisionens programverksamhet beräknar jag sålunda för budgetåret 1964/65 ett belopp av 105,5 mkr.

För televerkets driftkostnader förordar jag i likhet med radioutredningen ett belopp av 25,7 mkr.

De av mig beräknade totala utgifterna för televisionsverksamheten under budgetåret 1964/65 uppgår följaktligen till (22,0 + 14,0 + 105,5 + 25,7) 167,2 mkr. vilket innebär en ökning med 15,6 mkr. i jämförelse med motsvarande utgiftsberäkning för innevarande år.

I likhet med vad jag föreslagit beträffande ljudradiorörelsen bör även televisionens kostnader för skolprogram och för den på utlandet direkt in-

riktade programverksamheten (s.k. transcription service) fr. o. m. nästa budgetår bestridas av allmänna skattemedel. I de nyss angivna utgiftsberäkningarna för nästa budgetår ingår kostnaderna för skoltelevision med 5,2 mkr., varav 3,7 mkr. belöper på Sveriges Radios programkostnader och 1,5 mkr. hänför sig till televerkets distributionskostnader. Kostnaderna för transcription service ingår bland programkostnaderna med 1,2 mkr. För televisionens del bör således sammanlagt (5,2 + 1,2) 6,4 mkr. av kostnaderna bestridas från anslag på riksstaten. Återstående (167,2 — 6,4) 160,8 mkr. bör avräknas mot televisionslicensmedel. Då licensintäkterna för nästa budgetår kan beräknas uppgå till ca 197 mkr., skulle överskottet på rörelsen under budgetåret 1964/65 utgöra ca 36 mkr.

Jag förordar dessutom i analogi med vad jag föreslagit beträffande ljudradion, att televisionsrörelsen fr. o. m. innevarande budgetår gottskrives ränta på de licensmedel som telestyrelsen disponerar såsom rörelsemedel. Med beaktande härav torde det ackumulerade överskottet av televisionsmedel vid utgången av budgetåret 1964/65 kunna beräknas till ca 200 mkr. I anslutning härtill vill jag framhålla, att dessa medel kommer att erfordras vid den framtida utbyggnaden av ett andra program i televisionen.

De anslagsmedel å riksstaten som erfordras för att i enlighet med vad jag anfört i det föregående täcka kostnaderna för skolradio, skoltelevision, utlandssändningar och fria ljudradiolicenser för blinda uppgår till sammanlagt 12 850 000 kr. Härav hänför sig (2,5 + 5,2) 7,7 mkr. till skolradio och skoltelevision, (3,9 + 1,2) 5,1 mkr. till utlandsprogram för ljudradio och television och 50 000 kr. till blindlicenser. För budgetåret 1964/65 torde ett särskilt anslag av 12 850 000 kr. böra uppföras för ändamålet under sjätte huvudtiteln. Jag har tidigare gjort hemställan härom.

I fortsättningen behandlar departementschefen *televerkets investeringsprogram* för budgetåret 1964/65 och anför, att telestyrelsen för nästa budgetår föreslagit en medelförbrukning av 413,6 mkr., exklusive rundradioanläggningar. För investeringar i dylika anläggningar föreslår styrelsen 28,5 mkr.

Under de senaste budgetåren har successivt en ökad medelstildelning för televerkets investeringar medgivits i syfte att ge verket resurser att förbättra servicen gentemot allmänheten och övriga kunder. Dessa ökningar, som skett i konkurrens med andra angelägna samhällsliga behov, har varit av betydande storlek. Under de tre senaste budgetåren har sålunda volymen för televerkets investeringar, exklusive rundradioanläggningar, vidgats med 106 mkr. till 380 mkr.

Efterfrågan på televerkets tjänster har emellertid ökat i sådan takt, att verket trots den vidgade investeringsvolymen ej fått tillräckliga resurser att hålla önskvärd servicestandard. Väntetiderna för installation av nya telefonapparater är alltfjämt långa. Svårigheter föreligger att hinna med utbyggnaden av fjärrförbindelsenätet i takt med den starka trafiktillväxten.

Mot denna bakgrund ter det sig enligt departementschefen i hög grad angeläget att ytterligare höja nivån för televerkets investeringar för att

därigenom möjliggöra krafttag från televerkets sida för att i görligaste mån eliminera köbildningen på telefonområdet. Telestyrelsen har för nästa budgetår hemställt om en investeringsram på 413,6 mkr., exklusive rundradioanläggningar. För att säkerställa att televerket erhåller erforderliga resurser att effektivt angripa köbildningstendenserna inom telefonområdet och även i övrigt hålla en tillfredsställande servicestandard inom sitt verksamhetsfält föreslår departementschefen, att televerkets investeringsram — exklusive rundradioanläggningar — nu höjes med 40 mkr. och sålunda för nästa budgetår fastställs till 420 mkr., vilket innebär ett något högre rambelopp än vad styrelsen begärt.

Med hänsyn till omfattningen av televerkets ianspråktagande av investeringsmedel och angelägenheten av att så långt möjligt begränsa den statliga kapitalupplåningen har det vidare syntts lämpligt att eftersträva en total självfinansiering av televerkets investeringar för att därmed undvika en eljest uppkommande belastning på lånemarknaden. Från här angivna synpunkter har departementschefen ansett sig böra föreslå vissa höjningar av telefonavgifterna.

Den nuvarande markeringsavgiften för automatiskt utväxlade samtal har sedan år 1957 utgjort 7 öre per samtalsmarkering. En höjning av denna avgift till 8 öre jämte en därmed samordnad höjning dels av avgifterna för manuellt expedierade rikssamtal, dels av abonnemangsavgiften för sådana huvudabonnemang, som inkluderar betalning för visst antal samtal, kan beräknas medföra en årlig inkomstökning av storleken 100 mkr. Departementschefen föreslår att en sådan höjning sker omkring nästa budgetårsskifte och att — för fullföljande av förenämnda intentioner — de till följd härav inflytande merinkomsterna i sin helhet användes för extra avskrivningar å televerkets tillgångar.

För rundradioanläggningar upptager departementschefen sammanlagt 28,5 mkr. för nästa budgetår. Den totala medelsförbrukningen för televerkets investeringar under budgetåret 1964/65 skulle alltså vid bifall till departementschefens förslag bli 448,5 mkr.

I en tablå redovisas därefter hur televerkets investeringar ungefärligt torde komma att fördela sig på olika anslagsändamål under nästa budgetår (s. 306).

Vad gäller nya objekt i telestyrelsens investeringsplan nämner departementschefen i fråga om husbyggnader, att under nästa budgetår telestationsbyggen bör kunna igångsättas i bl. a. Boden, Glöstorps, Malmö (Kvarnby), Stockholm (Fredhäll), Storängen, Sveg och Södertälje. Vidare bör ett nytt distributionsförråd i Växjö och en tillbyggnad av televerkstaden i Sundsvall kunna påbörjas. Beträffande televerkets anläggningar i Farsta tillkommer, utöver de pågående arbetena, en tillbyggnad av den befintliga laboratoriehallen.

Bland de till telefon- och telegrafanläggningar hänförliga objekten i tele-

styrelsens investeringsplan kan nämnas påbörjande av nya koaxialkabelanläggningar Trollhättan—Strömstad och Östersund—Vilhelmina. Vissa större telestationer står vidare nu i tur för automatisering, nämligen Bergsjö, Grebbestad, Hultsfred, Smålandsstenar, Torpshammar, Töreboda, Vindeln, Älmhult och Älvsbyn.

Investeringarna i radioanläggningar för kommersiell trafik omfattar bl. a. färdigställande av sändarstationsbyggnaden i Karlsborg samt fortsatta moderniserings- och upprustningsarbeten på olika anläggningar.

I fråga om radioanläggningar för luftfarten avser den beräknade medelsförbrukningen bl. a. en planlig fortsatt upprustning och komplettering av radaranläggningar, fyror och andra radiotekniska hjälpmedel för att höja flygsäkerheten och trafikregulariteten på olika flygplatser och flyglinjer.

Anslagen till teleanläggningar m. m. och rundradioanläggningar har av departementschefen beräknats till resp. 424 mkr. och 26 mkr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Isacson* och *Per Petersson* (I: 257) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedin m. fl.* (II: 236), i vilka yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att åtgärder vidtas för att i service-syfte för allmänheten inom de automatiserade telefonnäten poststationer och postexpeditioner förses med en fullständig uppsättning telefonkataloger för riket;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 195) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 237), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t *dels* begära sådan ändring i gällande kungörelse om rätt att inneha radiomottagningsapparat, att ingen särskild licens efter den 1 juli 1964 skall erfordras för radioapparat, medförd i bil, *dels* som sin mening uttala att avskrivning på byggnadsstyrelsens investeringar för radiohus och televerkets investeringar i ljudradians distributionsanläggningar från den 1 juli 1964 sker med 10 procent årligen;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Eric Carlsson* och *Jonasson* (I: 286) och den andra inom andra kammaren av herrar *Wahrendorff* och *Gustavsson* i Alvesta (II: 364), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära sådan ändring i gällande författning om uppbörd av radiolicenser att ingen särskild licens efter den 1 juli 1964 skall erfordras för bilradioapparat;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 421) och den andra inom andra kammaren av herr *Bohman m. fl.* (II: 507), i vilka likaledes hemställts att riksdagen måtte i

skrivelse till Kungl. Maj:t begära sådan ändring i författningen om radio-licenser, att särskild licens icke erfordras efter den 1 juli 1964 för innehav av bilradioapparat;

dels en inom andra kammaren av herr *Carlsson* i Huskvarna väckt motion (II: 359), vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att radioutredningen så bedriver sitt arbete, att utredningens förslag om gemensam radio- och TV-licens kan föranleda beslut senast 1966, innebärande att licensplikt grundas på innehav av TV-apparat men även berättigar till innehav av radioapparat samt att enbart innehav av radioapparat ej skall föranleda licensplikt;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Dahlén* och *Sundin* (I: 193) och den andra inom andra kammaren av herrar *Regnéll* och *Alemyr* (II: 239), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av anslaget till Sveriges Radio för dess utlands-sändningar, statsverkspropositionen bil. 8, punkten 96, Rundradioanläggningar, måtte uttala att sändningar även bör ske till det slaviska språkområdet, företrädesvis på ryska;

dels en inom andra kammaren av herr *Christenson* i Malmö väckt motion (II: 645), vari hemställts att riksdagen ville uttala, att ett godtagande från riksdagens sida av den förhöjda tilldelningen av medel till Sveriges Radios televisionsproduktion förbindes med åläggande för bolaget att underkasta sin TV-produktion en genomgripande översyn från rationaliserings- och besparingssynpunkt;

dels en inom andra kammaren av herr *Wedén m. fl.* väckt motion (II: 653), vari föreslagits att riksdagen beslutar hemställa till Kungl. Maj:t om tillsättande av en allsidig utredning för att förutsättningslöst klarlägga olika möjligheter till och konsekvenser av reklamfinansierade radio- och TV-program, bl. a. möjligheterna att sänka licensavgifterna;

dels en inom andra kammaren av fru *Kristensson* och herr *Björkman* väckt motion (II: 717), vari hemställts att riksdagen måtte uttala att löpande avtal mellan Kungl. Maj:t och Sveriges Radio AB icke måtte förnyas i vad avser monopol för Sveriges Radio AB att bedriva radio- och televisionssändningar efter löpande avtalstids utgång;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Olsson* och herr *Harald Pettersson* (I: 532) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.* (II: 646) i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att frågan rörande en ungdomens radio-TV-avdelning, förslagsvis benämnd »Sveriges ungdomsradio-TV», skyndsamt måtte prövas, lämpligen inom 1960 års radioutredning, varvid kontakt bör tagas med ungdomsorganisationer och övriga berörda sammanslutningar.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna I: 257, II: 237, I: 286, II: 507, II: 359, I: 193, II: 645, II: 653, II: 717 och II: 646.

Utskottet. För televerkets investeringar — exklusive rundradioanläggningar — har departementschefen för nästa budgetår beräknat en medelsförbrukning av 420 mkr., innebärande en höjning i förhållande till innevarande budgetår med 40 mkr. och ett något högre rambelopp än vad telestyrelsen begärt. Höjningen motiveras med angelägenheten av att köbildningen på telefonområdet i görligaste mån elimineras och att även i övrigt en tillfredsställande servicestandard hålles. Då del — i syfte att så långt möjligt begränsa den statliga upplåningen — har ansetts önskvärt att eftersträva en total självfinansiering av televerkets investeringar, föreslås samtidigt att en höjning sker dels av den nuvarande markeringsavgiften för automatiskt utväxlade samtal från 7 till 8 öre per samtalsmarkering, dels av avgifterna för manuellt expedierade rikssamtal, dels ock av abonnemangsavgiften för sådana huvudabonnemang, som inkluderar betalning för visst antal samtal.

Den av departementschefen godkända investeringsplanen avser i fråga om husbyggnader bl. a. igångsättande av telestationsbyggnader i Boden, Glöstorps, Malmö (Kvarnby), Stockholm (Fredhäll), Storängen, Sveg och Södertälje samt distributionsförråd i Växjö och tillbyggnad av televerkstad i Sundsvall. Bland telefon- och telegrafanläggningar må nämnas påbörjande av nya koaxialkabelanläggningar Trollhättan—Strömstad och Östersund—Vilhelmina samt automatisering av ett antal telestationer. Investeringarna i radioanläggningar för kommersiell trafik omfattar bl. a. färdigställande av sändarstationsbyggnaden i Karlsborg. I fråga om radioanläggningar för luftfarten slutligen avses en fortsatt upprustning och komplettering ske av radaranläggningar, fyrar och andra radiotekniska hjälpmedel för höjande av flygsäkerheten och trafikregulariteten på skilda flygplatser och flyglinjer.

Utskottet, som helt delar departementschefens uppfattning rörande angelägenheten av en höjning av televerkets investeringsnivå, har redan under punkten 1 i del föregående förklarat sig godtaga den nu förordade omfattningen av medelsförbrukningen för nästa budgetår liksom den därvid förutsatta fördelningen på skilda investeringsändamål. Ej heller har utskottet funnit anledning till erinran mot anslagsberäkningen eller vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt förordat.

I de likalydande motionerna I: 257 och II: 236 har yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att åtgärder vidtages för att, i servicesyfte för allmänheten, inom de automatiserade telefonnäten poststationer och postexpeditioner förses med en fullständig uppsättning av telefonkataloger för riket. Sådana åtgärder skulle emellertid enligt vad utskottet inhämtat medföra vissa ingalunda obetydliga kostnader för statsverket, vartill kommer att utskottet ej övertygats om att det av motionärerna därmed avsedda syftet härigenom verkligen skulle uppnås. Bl. a.

på grund härav kan utskottet ej finna tillräckliga skäl föreligga att från riksdagens sida en särskild framställning i frågan göres. Motionerna avstyrkes därför.

Beträffande *ljudradioverksamheten* förordar departementschefen, på grundval av vissa av 1960 års radioutredning framlagda förslag i ämnet, att de nuvarande programmen med nästan uteslutande lätt musik (melodi- och nattradion), vilka hittills haft provisorisk karaktär, fortsätter och utformas som ett permanent tredje program. I anledning härav anses ett tredje FM-nät böra utbyggas, varigenom även uppnås att skolradions programverksamhet kan utvidgas. Beträffande ljudradiatorörelsens ekonomiska situation framhålles att denna nu — sedan 1957, då den nuvarande licensavgiften om 30 kr. fastställdes — till följd av utökning av sändningstiden samt den allmänna pris- och lönenivåns ökning blivit sådan, att en höjning av licensavgiften är erforderlig. I syfte att begränsa denna höjning föreslås att — i enlighet med ett uttalande av 1947 års riksdag — samtliga kostnader för de till utlandet riktade sändningarna och för skolradion, ävensom kostnaderna för fria blindlicenser fr. o. m. nästa budgetår bestrides från riksstatsanslag. Vidare föreslås det särskilda bidraget av licensmedel till inköp av skolradiomottagare upphöra, varjämte ljudradiatorörelsen fr. o. m. innevarande budgetår anses böra gottskrivas ränta på de licensmedel som telestyrelsen disponerar som rörelsemedel. Ett av nämnda styrelse framlagt förslag om periodisering av investeringskostnaderna är departementschefen däremot icke beredd att tillstyrka liksom ej heller bilradiolicensernas slopande. Under sålunda angivna förutsättningar anser departementschefen höjningen av avgiften för ljudradiolicensen kunna begränsas till 35 kr. för såväl hushålls- som bilradiolicensen. Radioutredningen har föreslagit en höjning av förstnämnda licens till 40 kr., medan bilradiolicensen föreslagits sänkt till 20 kr. Inkomsterna vid den av departementschefen förordade avgiften beräknas kunna täcka utgifterna för ljudradiatorörelsens specialbudget för åtminstone tre år framåt.

Den av departementschefen föreslagna omslutningen av investeringarna i sändaranläggningar och programförbindelser för nästa budgetår, 6,5 mkr., innebär bl. a. att i fråga om näten för program 1 och 2 FM-sändarna i Bollnäs och Änge kan byggas ut till full räckvidd och ett antal slavstationer uppföras. Vidare kan sändare för program 3 uppföras på ett tiotal platser. Till fortsatta arbeten på radiohuset i Stockholm beräknas en medelförbrukning om 12 mkr. Sveriges Radios och televerkets driftkostnader för radioprogrammens produktion och distribution slutligen upptages med 70 resp. 24,5 mkr. De totala utgifterna för verksamheten skulle därmed uppgå till $(6,5 + 12,0 + 70,0 + 24,5)$ 113 mkr. Då emellertid enligt vad förut nämnts Sveriges Radios och televerkets kostnader för utlandssändningarna och skolradion samt kostnaderna för fria blindlicenser — tillhoppa ca 6,5

mkr. — i fortsättningen avses avräknas mot riksstatsanslag återstår 106,5 mkr. att avräkna mot licensmedlen, medan inkomsterna härav beräknas stanna vid ett belopp av 98 mkr. Det underskott om 8,5 mkr., som följaktligen uppstår, förutsättes skola bestridas av de hos televerket balanserade överskottsmedlen om 12 mkr. jämte inflytande räntegottgörelse om 3,5 mkr. från telestyrelsen till ljudradiobudgeten, vilket allt skulle resultera i ett ackumulerat överskott om ca 7 mkr. vid utgången av budgetåret 1964/65.

För *televisionsverksamhetens* del förordar departementschefen ett investeringsbelopp om 22,0 mkr., vilket bl. a. möjliggör att televisionssändare med full räckvidd kan färdigställas under nästa budgetår i Anderstorp, Bollnäs, Ånge och Östhammar. För investeringar i televisionshuset i Stockholm beräknas en medelsförbrukning av 14 mkr. och för programproduktionen m. m. 105,5 mkr. Slutligen beräknas för televerkets driftkostnader med avseende å televisionen ett belopp av 25,7 mkr.

Utgifterna för televionsverksamheten i dess helhet skulle därmed uppgå till (22,0 + 14,0 + 105,5 + 25,7) 167,2 mkr. Då kostnaderna för skoltelevisionen och den på utlandet direkt inriktade programverksamheten (transcription service) tillhopa 6,4 mkr., jämväl för televisionens del avses skola bestridas från anslag på riksstaten, skulle återstående 160,8 mkr. avräknas mot licensmedel, vilka beräknas uppgå till ca 197 mkr. Det överskott om ca 36 mkr. som följaktligen uppstår skulle, jämte inflytande räntegottgörelse å licensmedel som telestyrelsen disponerar såsom rörelsemedel, tillföras televionsrörelsens specialbudget, vars ackumulerade överskott vid utgången av budgetåret 1964/65 därmed skulle uppgå till ca 200 mkr.

Mot departementschefens sålunda framlagda förslag har motionsledes vissa erinringar framförts. I motionerna I: 195 och II: 237 har nämligen yrkats, att den särskilda bilradiolicensen skall slopas fr. o. m. den 1 juli 1964. I syfte att undvika en eljest uppkommande försvagning med drygt 50 mkr. av ljudradions specialfond under budgetåren 1964/65—1966/67 föreslås därvid att ljudradioanläggningarna, i stället för att som nu avskrivs omedelbart, i fortsättningen skall avskrivs med 10 procent per år. Därest så skulle befinnas erforderligt anses vidare medel för ljudradions verksamhet tillfälligt kunna lånas från televisionens specialfond. I motionerna I: 286 och II: 364 samt I: 421 och II: 507 har samma huvudyrkande som i förenämnda båda motioner framförts och i princip samma utvägar anvisats för att nå balans inom ljudradions specialfond.

Utskottet har för sin del icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört beträffande ljudradiorörelsens och televionsverksamhetens inriktning och omfattning under nästa budgetår. Det föreslagna överförandet av kostnaderna för de till utlandet riktade sändningarna och

för skolradion jämte skoltelevisionen, ävensom för fria blindlicenser finner utskottet också riktigt liksom att specialfonderna gottskrives ränta på de licensmedel som televerket disponerar som rörelsemedel. Departementschefens förslag om en höjning av avgiften för ljudradiolicensen biträdes jämväl av utskottet, som under punkterna 8 och 9 i det följande återkommer till frågan om anvisande av medel till radio- och televisionshusen.

Ej heller finner utskottet anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag att bibehålla bilradiolicensen. De i förenämnda motioner framställda yrkandena om dess slopande avstyrkes följaktligen. Den av motionärerna därvid föreslagna övergången till en 10-procentig årlig avskrivning av ljudradians distributionsanläggningar liksom övriga åtgärder för en förstärkning av ljudradiobudgeten har utskottet ej heller funnit sig berett tillstyrka. Utskottet anser nämligen i likhet med departementschefen att sådana åtgärder visserligen skulle medföra en minskad kostnadsbelastning på specialbudgeten under de närmaste åren men i stället öka kostnaderna om några år och därmed framdeles bidra till större ökning av licensavgiften. Radioutredningens av såväl departementschefen som flertalet remissinstanser biträdda uppfattning att den nu sedan länge tillämpade direktfinansieringen bör bibehållas delas alltså jämväl av utskottet, som följaktligen avstyrker samtliga de i ämnet väckta motionerna.

Beträffande övriga motionsledes väckta frågor får utskottet anföra följande.

I motionen II: 359 har yrkats att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att radioutredningen så bedriver sitt arbete, att utredningens förslag om en gemensam radio- och TV-licens kan föranleda beslut senast år 1966. Utskottet vill i anledning härav erinra om departementschefens uttalande att han i avsaknad av mera långsiktiga kalkyler rörande ljudradio- och televisionsrörelsernas ekonomi icke ansett sig kunna taga ställning till det av utredningen framlagda förslaget om införande av enhetslicens senast år 1968. Då utskottet finner denna hållning välmotiverad avstyrkes motionen i fråga.

Beträffande det i de båda likalydande motionerna I: 532 och II: 646 framförda yrkandet att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att frågan om en Sveriges ungdomsradio-TV skyndsamt prövas lämpligen inom 1960 års radioutredning, vill utskottet erinra om att motioner av samma innebörd behandlades av fjolårets riksdag. Såsom utskottet i samband därmed framhöll har nämnda utredning till uppgift att pröva de med rundradians programverksamhet samt fortsatta utbyggnad och finansiering sammanhängande frågorna. Då med hänsyn härtill utskottet nu liksom då anser sig kunna förutsätta att utredningen kommer att pröva även de av motionärerna aktualiserade frågorna, synes någon särskild framställning i ämnet från riksdagens sida ej påkallad. Motionerna avstyrkes följaktligen.

Ej heller har utskottet funnit sig böra tillstyrka det i motionerna I: 193 och II: 239 framförda yrkandet att riksdagen måtte uttala att Sveriges Radios utlandssändningar bör utvidgas till det slaviska språkområdet och därvid ske företrädesvis på ryska språket. Även om ett sådant yrkande ur vissa synpunkter kan synas motiverat anser emellertid utskottet att riksdagen inte bör uttala sig i programfrågor. Spörsmålen härom synes sålunda böra prövas av Sveriges Radio och med denna i dylika frågor samarbetande myndigheter och organ. Utskottet avstyrker därför jämväl nämnda motioner.

I motionen II: 653 yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om tillsättande av en allsidig utredning för att förutsättningslöst klarlägga olika möjligheter till och konsekvenser av reklamfinansierade radio- och TV-program, bl. a. möjligheterna att sänka licensavgifterna.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att de av motionärerna aktualiserade frågorna ingående prövats så sent som vid 1962 års riksdag i samband med behandlingen av utskottets utlåtande nr 189 över väckta motioner om dels utredning angående kommersiell TV i Sverige och dels utnyttjande av televisionens sändningsmöjligheter. De då aktuella motionerna avlogs av riksdagen, liksom även vid fjolårets riksdag väckta motioner i ämnet. Då enligt utskottets mening sedan dess i frågan om reklamfinansierad radio- och TV-verksamhet intet inträffat av art att böra föranleda ett ändrat ställningstagande från riksdagens sida avstyrkes, under hänvisning jämväl till vad utskottet tidigare uttalat därom, även nu ifrågasvarande motion.

Vidkommande det i motionen II: 645 framförda yrkandet, att ett godtagande från riksdagens sida av den förhöjda tilldelningen av medel till Sveriges Radios televisionproduktion förbindes med åläggande för bolaget att underkasta sin TV-produktion en genomgripande översyn från rationaliserings- och besparingssynpunkt, har utskottet icke funnit skäl föreligga för sådant åläggande och avstyrker därför motionen i fråga. Utskottet, som emellertid finner motionens syfte beaktansvärt, vill i förevarande sammanhang erinra om det av 1960 års radioutredning gjorda uttalandet att ett särskilt rationaliseringsorgan bör inrättas vid Sveriges Radio för fortlöpande inre rationaliseringsarbete. Utskottet vill också för sin del starkt understryka nödvändigheten av att en fortlöpande översyn av verksamheten på såväl ljudradions som televisionens område sker och att därvid i all den utsträckning så befinner rimligt rationaliserings- och besparingssynpunkterna beaktas.

Det slutligen i motionen II: 717 ånyo framförda yrkandet att riksdagen måtte uttala att löpande avtal mellan Kungl. Maj:t och Sveriges Radio icke måtte förnyas i vad avser monopol för Sveriges Radio att bedriva radio- och televisionssändningar efter löpande avtalstids utgång har utskottet ej heller funnit anledning biträda. Motionen avstyrkes följaktligen.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må för budgetåret 1964/65 under televerkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. *Teleanläggningar m. m.* 424 000 000 kr.,
2. *Rundradioanläggningar* 26 000 000 kr.;

II. att motionerna I: 257 och II: 236 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att motionerna I: 195 och II: 237, I: 286 och II: 364 samt I: 421 och II: 507 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionen II: 359 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

V. att motionerna I: 532 och II: 646 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VI. att motionerna I: 193 och II: 239 icke må av riksdagen bifallas;

VII. att motionen II: 653 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VIII. att motionen II: 645 icke må av riksdagen bifallas;

IX. att motionen II: 717 icke må av riksdagen bifallas.

Statens järnvägar

4:o) **Statens järnvägars anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (punkt 97, s. 308—328) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1964/65 under statens järnvägars fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag å 317 000 000 kr.

I skrivelse den 16 augusti 1963 har *järnvägsstyrelsen* framlagt sina anslagsäskanden för nästa budgetår.

För en närmare redogörelse för anslagsskrivelsens innehåll torde få hänvisas till propositionen (s. 308—325).

Yttranden av *arbetsmarknadsstyrelsen* och *statens högertrafikkommission* har i propositionen redovisats under postverkets fond (s. 245 och 246).

Departementschefen erinrar om att han vid anmälan av investeringsplanen för kommunikationsverken ansett sig böra tillstyrka ett investeringsbelopp av 320 mkr. för nästa budgetår. Beloppet understiger den för innevarande budgetår senast fastställda ramen med 29 mkr. Investeringsarnas ungefärliga fördelning under budgetåret 1964/65 på olika objekt framgår av en i propositionen (s. 326) intagen tablå.

Den föreslagna fördelningen innebär att posterna Elektriska anlägg-

ningar, Biltrafik, Försvarsberedskap vid statens järnvägar, Inventarier m. m. samt Diverse och oförutsett i förhållande till beräknade belopp för innevarande budgetår ökar med resp. 7,5, 3,2, 0,5, 1,0 och 1,0 mkr. Posterna Bana och byggnader, Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer, Rullande materiel och sjöfartsmateriel samt Avlösning av vissa pensionsförpliktelser (EJP) minskar å andra sidan med resp. 4,5, 3,4, 27,3 och 7,0 mkr.

Järnvägsstyrelsen har lagt tyngdpunkten i investeringsprogrammet vid standard- och kapacitetshöjande investeringar som samtidigt ger möjlighet till kostnadssänkande rationaliseringar. Den mindre begränsning i medelsförbrukningen i förhållande till styrelsens förslag som departementschefen förordat torde medföra att en del anskaffningar och arbeten behöver något senareläggas. Den av departementschefen föreslagna investeringsramen innebär likväl enligt hans mening en tillfredsställande investeringsnivå, som hör möjliggöra bl. a. fortsatta serviceförbättringar och stärka järnvägsföretagets konkurrenskraft.

I fråga om bangårdarna avser järnvägsstyrelsen att under nästa budgetår börja bygga ut godsbangårdarna i Hälsingborg och vid Albano i Stockholm. Tågfärjelägena i Trelleborg skall vidare byggas om för en total kostnad av ca 6 mkr.

I fråga om större husbyggnader avser styrelsen börja uppföra nya godsmagasin i Örebro och Skövde. Det största nya projektet i investeringsplanen är en ny vagnhall i Hagalund för den dagliga skötseln av personvagnmaterielen. Kostnaden har beräknats till 35 mkr. För arbetena med att bygga den nya malmbanan mellan Kiruna och Svappavaara erfordras 7,3 mkr. och för breddningen till normalspår av bandelen Ätvidaberg—Västervik 4,5 mkr. En icke obetydlig del av medelsförbrukningen avser fortsatta effektivitetshöjande investeringar på huvudlinjerna genom inläggning av tyngre och längre räler samt utbyggande av fjärrblockering och automatisk linjeblockering.

Investeringarna i rullande materiel och sjöfartsmateriel avser bl. a. påbörjande av en angelägen successiv ersättningsanskaffning av elektrolok. I den beräknade medelsförbrukningen ingår vidare 4 mkr. såsom förskottslikvid för beställning av en ny låg- och bilfärja främst för leden Trelleborg—Travemünde. Kostnaden för denna färja har uppskattats till 20 mkr. Departementschefen har intet att erinra mot att järnvägsstyrelsen lägger ut beställning på den nya färjan sedan erforderlig överenskommelse träffats i trafik- och terminalfrågorna med vederbörande intressenter.

För statens järnvägars biltrafik beräknas under nästa budgetår behöva beställas bl. a. 200 bussar, förberedda för högertrafik. Järnvägsstyrelsen har dessutom begärt bemyndigande att beställa 420 bussar, av vilka hälften skulle levereras under ettvarrt av budgetåren 1965/66 och 1966/67. Departementschefen förordar, att järnvägsstyrelsen erhåller bemyndigande att beställa dessa bussar för sammanlagt högst 50,0 mkr. för leverans under

budgetåren 1965/66 och 1966/67. De anslag som blir erforderliga under budgetåret 1964/65 har beräknats till sammanlagt 317 mkr.

Utskottet. Järnvägsstyrelsen har för budgetåret 1964/65 föreslagit en medelsförbrukning av 327,2 mkr. Departementschefen, som förklarar sig i och för sig icke ha något att erinra mot de i styrelsens program upptagna projekten har dock ansett investeringarna böra begränsas till ett belopp av 320 mkr., vilket i förhållande till beräknat belopp för innevarande budgetår innebär en minskning med 29 mkr. Genom denna begränsning i medelsförbrukningen torde vissa anskaffningar och arbeten behöva något senareläggas.

Investeringarna för nästa budgetår har sin tyngdpunkt i standard- och kapacitetshöjande åtgärder som samtidigt ger möjligheter till kostnads-sänkningar. Bland de särskilda investeringsobjekten märkes utbyggnad av godsbangårdarna i Hälsingborg och vid Albano i Stockholm, ombyggnad av tågfärjelägena i Trelleborg samt uppförande av nya godsmagasin i Örebro och Skövde. Det största nya projektet i investeringsplanen är en ny vagnhall i Hagalund. Planen upptar vidare fortsatta arbeten på malmbanan mellan Kiruna och Svappavaara. Beträffande investeringarna i rullande materiel avser dessa bl. a. påbörjande av en angelägen successiv ersättningsanskaffning av elektrolok samt beställning av vissa person- och godsvagnar. Ett belopp av 4 mkr. avser förskottslikvid för beställning av en ny tåg- och bilfärja främst för leden Trelleborg—Travemünde. För statens järnvägars biltrafik beräknas beställning kunna göras av bl. a. 200 bussar, förberedda för högertrafik. Härjämte föreslås att järnvägsstyrelsen erhåller bemyndigande att beställa bussar för sammanlagt högst 50 mkr. för leverans under budgetåren 1965/66 och 1966/67.

Under punkten 1 i det föregående har utskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag till investeringsplan för statens järnvägars fond. Ej heller har utskottet funnit anledning till erinran mot anslagsberäkningen och den förordade fördelningen på olika investeringsobjekt eller vad departementschefen i övrigt anfört i förevarande sammanhang.

Till frågan om anvisande av medel till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer återkommer utskottet framdeles sedan i ämnet aviserad proposition framlagts.

I enlighet med det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 317 000 000 kr.

Statens vattenfallsverk

5:o) **Statens vattenfallsverks anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (punkten 98 s. 329—349) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1964/65 under statens

vattenfallsverks fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag å 330 000 000 kr.

I skrivelser den 29 augusti och den 13 september 1963 har *vattenfallsstyrelsen* framlagt sina petita för budgetåret 1964/65.

Beträffande det närmare innehållet i de omnämnda anslagsskrivelserna får utskottet hänvisa till propositionen (s. 329—344).

Yttrande av *arbetsmarknadsstyrelsen* har i propositionen redovisats under postverkets fond (s. 245 och 246).

I fråga om remissutlåtande av *delegationen för atomenergifrågor* får utskottet hänvisa till propositionen (s. 345).

Departementschefen anför, att centrala driftledningen (CDL) år 1961 utarbetade en prognos över förbrukningen av elektrisk kraft i hela landet. Enligt denna prognos beräknas elkonsumtionen öka från drygt 32 000 GWh år 1960 till 57 000 GWh år 1970, eller med 5,9 % i genomsnitt per år. Detta motsvarar en belastningsökning under 1960-talet av i genomsnitt ca 2 500 GWh per år. Under den första hälften av 1960-talet beräknas öknings-takten bli 6,4 % per år, medan den årliga ökningen under decenniets senare hälft enligt prognosen skulle bli 5,4 %. CDL har ej funnit anledning att under år 1963 revidera denna prognos för den totala elkonsumtionen i Sverige men räknar med att lägga fram en ny prognos under senare delen av år 1964.

Vattenfallsstyrelsen har under hand lämnat vissa uppgifter om hur elkraftförsörjningen kan komma att gestalta sig vid exceptionella torrår — då vattenkraftsproduktionen antagits uppgå till 80 % av normalårsproduktionen — t. o. m. 1969/70 vid den belastningsutveckling, som förutses i 1961 års CDL-prognos, och med de utbyggnader, som styrelsen samt kommuner och enskilda planerar att genomföra under denna period. Dessa uppgifter har redovisats i en särskild sammanställning i propositionen (s. 346). Av sammanställningen framgår, att krafttillgången motsvarar efterfrågan under hela den närmaste sexårsperioden även under exceptionella torrår.

Vad gäller elförbrukningen inom vattenfallsverkets distributionsområden redovisades i förra årets statsverksproposition en år 1962 utarbetad prognos för tiden t. o. m. år 1972. Styrelsen räknade med att elförbrukningen skulle komma att öka från ca 14 300 GWh år 1960 till 21 000 GWh år 1967 och 27 700 GWh år 1972, eller med 5,7 % i genomsnitt per år för perioden 1960—1972. Den årliga genomsnittliga belastningsökningen beräknades bli 900 GWh under tiden 1961—1965, 1 150 GWh under tiden 1965—1967, 1 300 GWh under tiden 1967—1970 och 1 400 GWh under tiden 1970—1972. Styrelsen har under år 1963 omprövat prognosen. Den nya beräkningen — vari de nya sänkta eltaxorna inte kunnat beaktas — sammanfaller i stort sett med den i förra årets statsverksproposition redovisade prognosen. Vattenfallsstyrelsen bibehåller därför sistnämnda belastningsprognos oförändrad.

Departementschefen finner ingen anledning till erinran mot styrelsens bedömning av belastningsutvecklingen inom verkets distributionsområden. 1962 års prognos synes sålunda fortfarande kunna ligga till grund för utbyggnaden av verkets produktionsresurser.

Med gällande förutsättningar beträffande belastningsprognos och utbyggnadsprogram kommer torrårssäkerhet att föreligga inom vattenfallsverkets distributionsområden under återstoden av 1960-talet.

För budgetåret 1963/64 förordade departementschefen en investeringsram för statens vattenfallsverk av 412 mkr. Styrelsen räknar nu med att medelsförbrukningen under innevarande budgetår kommer att uppgå till 400 mkr. till följd av minskat medelsbehov för distributionsanläggningar. Samtidigt uttalar styrelsen att ytterligare medelsförbrukning kan visa sig behövlig därest vissa av styrelsens nämnda kapitalinsatser, bl. a. för ersättningskraft från enskilda företags kraftstationer, skulle bli aktuella. Sedan framställningen avgavs har styrelsen anmält, att arbetena för reglering av sjön Karats på grund av inträffade ändrade förutsättningar för regleringen enligt styrelsens beslut skall utgå ur verkets investeringsplaner för innevarande och nästa budgetår, vilket medför en minskad medelsförbrukning för innevarande budgetår av ca 2 mkr. Därest nyssnämnda kapitalinsatser skulle bli aktuella, torde de rymmas inom en total medelsförbrukning av 400 mkr. Departementschefen räknar därför med en medelsförbrukning för innevarande budgetår om 400 mkr. i stället för tidigare angivna 412 mkr.

Vattenfallsstyrelsen har föreslagit en investeringsram för budgetåret 1964/65 av 370 mkr. Departementschefen har ansett sig böra tillstyrka en investeringsram av 360 mkr.

Av en i propositionen (s. 348) intagen sammanställning framgår hur vattenfallsstyrelsens investeringar ungefärligt torde komma att fördela sig under nästa budgetår.

Vad beträffar vattenkraftstationer framhålles, att någon ny anläggning inte avses skola påbörjas under budgetåret 1964/65. De pågående byggnadsarbetena vid i huvudsak Ajaure, Gallejaur, Seitevare och Letsi kraftstationer kommer att bedrivas i planerlig omfattning.

Den beräknade medelsförbrukningen för värmekraftstationer innefattar 30 mkr. för vattenfallsverkets arbeten vid Marvikens atomkraftstation och 34 mkr. för den andra utbyggnadsetappen vid Stenungsunds ångkraftstation. Departementschefen tillstyrker att investeringsbeloppet för Marviken avskrivs genom motsvarande anslag på riksstatens driftbudget.

Den förutsatta reduceringen av medelsförbrukningen för regleringsföretag hänför sig i huvudsak till att regleringen av sjön Karats tills vidare uppskjutits. Nästa budgetår avser styrelsen att tillsammans med övriga elkraftintressenter i Skellefte älv påbörja arbeten för reglering av sjön Rebnisjaure. Totalkostnaden härför beräknas till 19,6 mkr., varav på statens vattenfallsverk preliminärt beräknats falla 8,6 mkr.

Under gruppen distributionsanläggningar ingår medel för påbörjande av en 380 kV-ledning mellan Midskog och Göteborg, vilken totalt kostnadsberäknats till 128 mkr. Vidare har styrelsen bl. a. tagit upp anskaffning av tre mobila transformatorer. En av dessa anses motiverad av försvarsberedskapsskäl och för den har styrelsen även hemställt om avskrivningsanslag på driftbudgeten. Innan det totala behovet av ifrågakvarande slag av transformatorer redovisats, är departementschefen inte beredd att taga ställning till frågan om anskaffning av transformatorer enbart för försvarsbruk och tillstyrker därför anskaffning av två mobila transformatorer.

Anslaget till kraftstationer m. m. har beräknats till 330 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin m. fl.* (I: 53) och den andra inom andra kammaren av herr *Eriksson* i Bäckmora m. fl. (II: 66), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om vidtagande av åtgärder för utfärdande av sådana tilläggbestämmelser till den av statens vattenfallsverk under år 1963 införda säkringstariffen för leverans av lågspänd elektrisk kraft, att småförbrukare, såsom små bostadsabonnenter och mindre jordbrukare vilka har behov av en relativt stor säkring men icke kan beräknas komma att öka sin förbrukning av elkraft, medges sådan stadigvarande reducering av abonnemangsavgiften, att de vid oförändrad förbrukning inte får höjda elavgifter efter övergången till den nya tariffen.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande torde få hänvisas till motionen II: 66.

Utskottet. Nu föreliggande prognoser över förbrukningen av elektrisk kraft i hela landet utarbetades år 1961. Centrala driftledningen räknar med att lägga fram en ny prognos under senare delen av år 1964, men enligt vissa inom vattenfallsstyrelsen redan nu företagna undersökningar kan för landet som helhet krafttillgången beräknas motsvara efterfrågan under hela den närmaste sexårsperioden även under exceptionella torrår.

Beträffande elförbrukningen inom vattenfallsverkets distributionsområden beräknas ökningen under perioden 1960—1972 komma att uppgå till genomsnittligt 5,7 % per år, vilket i stort sett överensstämmer med den i förra årets statsverksproposition redovisade prognosen.

Departementschefen har för budgetåret 1964/65 ansett sig böra tillstyrka en medelsomslutning av 360 mkr. för vattenfallsverkets investeringar, vilket innebär en minskning med 10 mkr. i förhållande till vattenfallsstyrelsens förslag. Minskningen har av departementschefen föreslagits fördelad med 5,3 mkr. på gruppen Regleringsföretag genom att regleringen av sjön Karats tills vidare uppskjutits och med 4,7 mkr. på gruppen Distributions-

anläggningar genom viss begränsning av anskaffningen av mobila transformatorer.

Någon ny vattenkraftstation avses inte påbörjas under budgetåret 1964/65. Pågående arbeten vid bl. a. Ajaure, Gallejaur, Seitavare och Letsi kraftstationer kommer att bedrivas i planelig omfattning. Vidare beräknas 30 mkr. för arbeten på Marvikens atomkraftstation och 34 mkr. för den andra utbyggnadsetappen vid Stenungsunds ångkraftstation.

Såsom framgår av punkten 1 i det föregående har utskottet tillstyrkt den av Kungl. Maj:t föreslagna medelsomslutningen av 360 mkr. för vattenfallsverkets investeringar under budgetåret 1964/65. Det föreslagna utbyggnadsprogrammet liksom vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt anfört och förordat har ej heller givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Vidkommande en motionsledes aktualiserad fråga får utskottet anföra följande.

I de båda likalydande motionerna I: 53 och II: 66 hemställas om vidtagande av åtgärder för utfärdande av sådana tilläggsbestämmelser till den av statens vattenfallsverk under 1963 införda säkringstariffen för leverans av lågspänd elektrisk kraft, att småförbrukare, såsom små bostadsabonnenter och mindre jordbrukare vilka har behov av en relativt stor säkring men icke kan beräknas komma att öka sin förbrukning av elkraft, medges sådan stadigvarande reducering av abonnemangsavgiften, att de vid oförändrad förbrukning icke får höjda elavgifter efter övergången till den nya tariffen. I anledning härav vill utskottet erinra om att vattenfallsverket har att i likhet med övriga affärsdrivande verk tillse att verksamheten bedrivs efter affärsmässiga principer samt att en ur företagsekonomiska synpunkter i möjligaste mån riktigt avvägd taxesättning tillämpas. Utskottet anser sig också kunna utgå från att verkets styrelse uppmärksamt följer utvecklingen av härmed sammanhängande frågor samt, därest uppenbart orimliga konsekvenser skulle uppstå som följd av den nya taxan, vidtager i anledning härav erforderliga åtgärder. Med hänsyn bl. a. till nu angivna förhållanden har utskottet icke funnit sig berett tillstyrka att en särskild framställning i ämnet göres från riksdagens sida. Motionerna i fråga avstyrkes följaktligen.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må till *Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 330 000 000 kr.;

II. att motionerna I: 53 och II: 66 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Luftfartsfonden

6:o) **Luftfartens markorganisation.** Kungl. Maj:t har (punkt 99, s. 350—359) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1964/65 under luftfartsfonden anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag å 4 000 000 kr.

I skrivelse den 26 augusti 1963 har *luftfartsstyrelsen* framlagt sina äskanden om investeringsanslag för nästa budgetår. För en redovisning av innehållet i styrelsens framställning får utskottet hänvisa till propositionen (s. 350—358).

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som i propositionen redovisats under postverkets fond (s. 245 och 246).

Departementschefen anför inledningsvis att han vid redovisningen av investeringsplanen för kommunikationsverken m. m. tillstyrkt en investeringsram för budgetåret 1964/65 om 7 mkr. I förhållande till den beräknade totala medelsåtgången innevarande budgetår innebär detta en minskning med 2,5 mkr. Frånräknas för båda budgetåren kostnaderna för investeringar på storflygplatsen innebär departementschefens förslag i stället en ökning till nästa budgetår med ca 1,5 mkr.

Den tillstyrkta investeringsramen medger bl. a. fortsatta planliga utbyggnadsarbeten på Torshanda och Karlstads flygplatser för 2,3 resp. 0,3 mkr. Vidare möjliggöres en till följd av chartertrafikens ökning erforderlig ytterligare utbyggnad av stationsplattan på Bulltofta flygplats för en beräknad kostnad av 0,6 mkr. I fråga om Arlanda har 0,2 mkr. beräknats för anläggande utmed stationsplattan av en inbyggd passagerargång och 0,3 mkr. för fullföljande av vissa tidigare beslutade arbeten. Bland ytterligare projekt som bör kunna komma till utförande nästa år nämnes en utbyggnad av heliporten vid Bromma för 75 000 kr. samt vissa tillbyggnader till drift- och garagebyggnaderna vid Sundsvalls flygplats för 365 000 kr.

I styrelsens arbetsprogram har även uppförts sammanlagt 2,8 mkr. för nya flygplatser i Växjö och Borås samt för påbörjande av arbeten på en ny flygplats i Gällivare. De båda förstnämnda projekten har av luftfartsstyrelsen upplagits jämväl i tidigare anslagsframställningar, medan förslaget om flygplats i Gällivare inte framförts tidigare.

Med anledning av Kungl. Maj:ts uppdrag åt 1963 års luftfartsutredning att snarast utarbeta en preliminär plan för utbyggnaden av flygplatser under 1960-talet har utredningen till kommunikationsdepartementet inkommit med en den 30 oktober 1963 dagtecknad skrivelse. I denna har utredningen anmält, att den inte för närvarande är beredd att ta ställning till den vidare utbyggnaden av flygplatsnätet och i anslutning härtill göra en bedömning av prioriteringsordningen för det framtida flygplatsbyggandet. Beträffande de tre

nämnda flygplatserna anför utredningen att behovet av dessa från trafiksynpunkt inte kan anses vara så trängande att ytterligare någon tids anstånd med utbyggnaden av dem bör vålla avsevärd olägenhet.

I likhet med luftfartsutredningen anser departementschefen att ställningstagandet till förslaget om nya flygplatser i Växjö, Borås och Gällivare kan uppskjutas i avbidan på utredningens slutliga förslag om flygplatsutbyggnaden i landet och inräknar därför inte några medel för dessa flygplatser i investeringsramen för nästa budgetår.

De arbeten departementschefen enligt det föregående tillstyrkt innebär en medelsförbrukning av drygt 4,1 mkr.

I samband med behandlingen av luftfartsstyrelsens beräkningar av underskottet å luftfartsfonden för 1964/65 har departementschefen förordat att arbetet med utfyllnad av en svacka i en av startbanorna på Bromma flygplats med hänsyn till arbetets karaktär bör bekostas av investeringsmedel. Departementschefen upptar här 0,5 mkr.

För övriga projekt i styrelsens investeringsprogram för nästa budgetår, innefattande teleutrustning, vissa belysningsanläggningar, fordonsanskaffning och diverse arbeten, återstår vid den av departementschefen förordade investeringsramen ett belopp av inemot 2,4 mkr.

Anslaget till flygplatser m. m. har beräknats till 4 mkr.

Utskottet. För investeringarna inom luftfartsfonden föreslås av departementschefen en medelsförbrukning under nästa budgetår om 7 mkr. mot av luftfartsstyrelsen föreslagna 10,1 mkr. Den av Kungl. Maj:t tillstyrkta investeringsramen medger bl. a. fortsatta utbyggnadsarbeten på Torslanda och Karlstads flygplatser för 2,3 resp. 0,3 mkr. samt viss ytterligare utbyggnad på Bulltofta flygplats. Beträffande Arlanda har medel om tillhoppa 0,5 mkr. beräknats för anläggande av en inbyggd passagerargång utmed stationsplattan jämte vissa tidigare beslutade arbeten.

För de olika flygplatsernas del har vidare medel beräknats för teleutrustning, vissa belysningsanläggningar, fordonsanskaffning och diverse arbeten. Den av luftfartsstyrelsen begärda medelsanvisningen för nya flygplatser i Växjö, Borås och Gällivare har departementschefen däremot inte ansett sig kunna tillstyrka, då han ansett ställningstagandet i dessa frågor böra uppskjutas i avbidan på 1963 års luftfartsutrednings slutliga förslag om flygplatsutbyggnaden i landet.

Kungl. Maj:ts sålunda framlagda förslag beträffande luftfartsverkets investeringar under nästa budgetår har icke givit utskottet anledning till erinran liksom ej heller anslagsberäkningen eller vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt anfört.

Utskottet hemställer följaktligen,

att riksdagen må till *Flygplatser m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.

Statens allmänna fastighetsfond

7:o) **Sanering m.m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 100, s. 360 och 361) hemställer utskottet, att riksdagen må till *Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kr.

8:o) **Radiohus.** Kungl. Maj:t har (punkt 101, s. 361—363) föreslagit riksdagen att till Radiohus för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

I propositionen nr 53 till 1961 års riksdag anförde jag beträffande studioblocken, att strävandena borde inriktas på att kostnaderna icke skulle överskrida 40 mkr. enligt prisnivån den 1 juli 1960. Denna kostnadsram har sedermera med hänsyn till den generella stegringen av byggkostnaderna uppräknats till 42,3 mkr. i 1962 års prisläge.

Den av byggnadsstyrelsen nu begärda uppräknningen av kostnadsramen för radiohuset med 0,5 mkr. avseende merkostnader för akustisk inredning i studioblocket anser jag mig icke böra tillstyrka utan förutsätter, att detta belopp skall kunna täckas med anlåtande av den inom totalramen beräknade summan för oförutsedda kostnader. Däremot tillstyrker jag den med hänsyn till den allmänna kostnadsstegringen gjorda uppräknningen av kostnaderna för studieblocken med 1,2 mkr. Kostnadsramen för studieblocken bör sålunda upptagas till 43,5 mkr. i prisläget den 1 juli 1963.

Den för yttre arbeten begärda utökningen av kostnadsramen med 0,7 mkr. för ordnande av entréförhållandena vid radiohuset samt iordningställande av uppställningsplatser för bilar är jag icke beredd att tillstyrka, då närmare utredning angående dessa kostnader ännu ej förebragts. Med beaktande av det för allmän kostnadsstegring beräknade tillägget om 40 000 kr. torde därför kostnadsramen för yttre arbeten böra anges till 1,6 mkr. i prisläget den 1 juli 1963.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer, att riksdagen må till *Radiohus* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

9:o) **Televisionshus.** Kungl. Maj:t har (punkt 102, s. 363—366) föreslagit riksdagen att till Televisionshus för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

Kostnaderna för den s.k. TV-gången, som skall utgöra kommunikationsled mellan radiohuset och televisionshuset, har i tidigare investeringsplan för anslaget ingått under posten yttre arbeten med ett uppskattat belopp av 1,8 mkr. i prisläget den 1 juli 1961. En på basis av upprättade huvudhand-

lingar numera verkställd detaljerad kostnadsberäkning slutar på ett belopp av 3,2 mkr. Skillnaden förklaras delvis av att ett ändrat utförande av gången nu förutsättes. Den övervägande delen av kostnadsskillnaden torde dock bero på att den ursprungliga beräkningen endast var en grov uppskattning med ledning av ett visst för gången förutsatt kubikinnehåll.

Enligt min mening kan det ifrågasättas om den nu angivna högre kostnaden står i rimlig proportion till de funktioner som TV-gången skall fylla. Med hänsyn härtill har byggnadsstyrelsen anmodats att i kostnadsbesparande syfte närmare undersöka möjligheterna till förenklat eller på annat sätt ändrat utförande av TV-gången utan att därigenom de avsedda funktionerna i väsentlig mån rubbas. Enligt vad jag under hand inhämtat från byggnadsstyrelsen torde vissa möjligheter härtill också föreligga. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan resultatet av denna undersökning framlagts och prövats, fatta beslut om byggnadsobjektets omfattning.

Kostnadsramen för televisionshusets första etapp har med hänsyn till den allmänna kostnadsstegringen under budgetåret 1962/63 uppräknats till 47,6 mkr. i prisläget den 1 juli 1963.

Medelsförbrukningen för arbetena under nästa budgetår beräknar jag till 14 mkr. Anslaget torde med hänsyn till den beräknade behållningen vid ingången av budgetåret 1964/65 böra uppföras med 7 mkr.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att riksdagen må till *Televisionshus* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kr.

10:o) **Kontorshus i kvarteret Murmästaren i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 103, s. 366 och 367) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kontorshus i kvarteret Murmästaren i Stockholm* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

11:o) **Merkostnader för vissa byggnadsarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 104, s. 367—369) föreslagit riksdagen att dels till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 145 000 kr., dels ock godkänna vissa justeringar av den förteckning som ligger till grund för användningen av anslaget.

Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna uppstått å vissa, i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden; dessa företag hänför sig till social-, kommunikations-, ekklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen. Beträffande den närmare motiveringen för anslaget torde få hänvisas till propositionen 1948: 2 (bil. 14, punkt 8).

Till grund för Kungl. Maj:ts förslag ligger en av *byggnadsstyrelsen* den

9 september 1963 lämnad redogörelse för ställningen på merkostnadsanslaget per den 30 juni samma år.

Departementschefen har anfört följande.

Jag har intet att erinra mot att den förteckning, som ligger till grund för anslagets användning, kompletteras på sätt byggnadsstyrelsen anfört. Styrelsens beräkningar av merkostnaderna för byggnadsföretagen i förteckningen föranleder ej heller någon erinran från min sida. Anslaget för nästa budgetår torde i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag böra uppföras med 145 000 kr.

Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer således,

att riksdagen må

I. till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 145 000 kr.,

II. godkänna de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1964 föreslagna justeringarna av den förteckning som ligger till grund för användningen av ifrågavarande anslag.

12:o) **Säkerhetsanstalter för sjöfarten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 105, s. 369) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

13:o) **Nya byggnader m.m. vid geomagnetiska observatoriet på Lovö.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 106, s. 369 och 370) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nya byggnader m. m. vid geomagnetiska observatoriet på Lovö* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kr.

Statens utlåningsfonder

14:o) **Statens lånefond för den mindre skeppsfarten.** Kungl. Maj:t har (punkt 107, s. 371 och 372) föreslagit riksdagen att till Statens lånefond för den mindre skeppsfarten för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

Nämndens utlåning under innevarande budgetår beräknas komma att uppgå till ca 8 mkr. Enligt min mening bör möjligheter beredas nämnden att under budgetåret 1964/65 bedriva utlåningsverksamhet i ungefär samma omfattning. Med beaktande av inflytande amorteringar beräknar jag att fonden härför behöver tillföras ytterligare 2,5 mkr.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

15:o) **Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1963/64.** Kungl. Maj:t har (punkt 108, s. 373 och 374) föreslagit riksdagen att till Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1963/64 för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

Såsom framgår av redogörelsen har garantibeloppet om 7,5 mkr. avseende ABA:s räkenskapsår 1961/62 utbetalats till bolaget och överenskomelse träffats om regler för beloppets återbetalning.

Anslaget för nästa budgetår avser garantibelopp enligt förenämnda 1959 års överenskommelse för ABA:s verksamhet under tiden 1 oktober 1963—30 september 1964.

Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer således,

att riksdagen må till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1963/64* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

Fonden för förlag till statsverket

16:o) **Förskott till vissa plankostnader m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 109, s. 375 och 376) föreslagit riksdagen att till Förskott till vissa plankostnader m. m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

Regionplanering pågår eller har slutförts inom ett tiotal regioner i landet. Angelägna behov av en översiktlig planläggning föreligger enligt min mening inom ytterligare ett stort antal regioner, exempelvis i områden med

starkt expanderande näringsliv och samhällsbebyggelse och i landsdelar där fritidsbebyggelsen kan väntas öka i betydande omfattning.

Ett stigande intresse för regionplanering synes kunna förmärkas inom städernas och landskommunernas ansvariga organ. Enligt min mening är det angeläget att tillräckliga medel finnes disponibla under förevarande anslag för att, när frågor om påbörjande av en översiktlig planläggning inom nya områden aktualiseras, underlätta för kommunerna att gå samman i ett regionplaneförbund.

Medelsberäkningen bör därför, utöver de projekt som nu direkt kan utpekas, inrymma en marginal som möjliggör nya initiativ till regionplanering i ytterligare några områden. Med hänsyn härtill förordar jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med 600 000 kr., vilket innebär en fördubbling av innevarande års anslag för ändamålet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag samt hemställer, att riksdagen må till *Förskott till vissa plankostnader m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kr.

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

17:o) **Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.** Kungl. Maj:t har (punkt 110, s. 377—383) föreslagit riksdagen att under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond för budgetåret 1964/65 anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag å 49 000 000 kr.

I skrivelse den 28 augusti 1963 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* gjort framställning om investeringar i verkets förrådsfond under budgetåret 1964/65.

För en närmare redogörelse för innehållet i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens anslagsskrivelse får utskottet hänvisa till propositionen (s. 377—381).

Yttrande av *arbetsmarknadsstyrelsen* har i propositionen redovisats under postverkets fond (s. 245 och 246). Härjämte har *riksrevisionsverket* avgivit yttrande rörande redovisning av reservbromateriel m. m. på fonden (s. 381).

Departementschefen erinrar om att investeringsramen för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t ökats med 5,8 mkr. i förhållande till det i 1963 års statsverksproposition förordade beloppet om 46,5 mkr. De ökade investeringarna avser anskaffning i sysselsättningsstödjande syfte av motorfordon och vägmaskiner för maskincentralförrådet. Medelsförbrukningen för innevarande budgetår kan således beräknas till 52,3 mkr.

Som framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken har departementschefen tillstyrkt en investeringsram för nästa budgetår om 50,0 mkr. för förrådsfonden, vilket i jämförelse med beräkningarna i 1963 års statsverksproposition för innevarande budgetår innebär en ökning med 3,5 mkr.

Investeringarnas ungefärliga fördelning på de olika objektsgrupperna framgår av en i propositionen (s. 382) intagen tablå.

Den av styrelsen framlagda investeringsplanen omfattar, vad gäller nya objekt, tio nya större och mindre garage- och förrådsbyggnader m. m., beställning av tre nya frigående bilfärjor, en betydande anskaffning av motorfordon och vägmaskiner samt beställning av reservbromateriel. Den föreslagna anskaffningen av reservbromateriel är departementschefen ej beredd att tillstyrka. I övrigt har denne i princip ej något att erinra mot styrelsens investeringsprogram under nästa budgetår.

Anslagsbeloppet för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förrådsfonds anslag till vägmaskiner m. m. har beräknats till 49 mkr.

Departementschefen förordar vidare att styrelsen erhåller ett beställningsbemyndigande om 26 mkr., gällande leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1966/67.

Utskottet. Investeringsramen för förrådsfonden föreslås av departementschefen för budgetåret 1964/65 till 50 mkr., vilket i jämförelse med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag innebär en minskning med 10,5 mkr. Denna hänför sig såvitt avser 4,5 mkr. till gruppen motorfordon och vägmaskiner samt såvitt avser 6,0 mkr. till föreslagen beställning av reservbromateriel. Investeringarna i motorfordon och vägmaskiner kommer dock att uppgå till ungefär samma belopp som beräknats för budgetåret 1963/64. Den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna anskaffningen av reservbromateriel har departementschefen däremot inte ansett sig till någon del kunna tillstyrka.

I enlighet med vad som anförts under punkten 1 i det föregående tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag rörande investeringarna inom förrådsfonden, vilket under de av departementschefen angivna förutsättningarna kräver en anslagsanvisning om 49 mkr. Utskottet har ej heller något att erinra mot att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bemyndigas ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp om 26 mkr. för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1966/67.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vägmaskiner m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringanslag av 49 000 000 kr.

Stockholm den 10 mars 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Boman, Einar Persson, Birger Andersson, Axel Johannes Andersson, fru Wallentheim, herrar Bengtson, Per Jacobsson, Söderberg, Kaijser, Nils Theodor Larsson, Herbert Larsson, Hjorth, Holmberg och Rönnerberg; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Blidfors, Andreasson, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Svensson i Ljungskile, Cassel, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Kårby, Löfroth och Heidenberg;

dock att herr Källenius deltagit i stället för herr Cassel vid behandlingen av punkterna 3—17.

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Investeringsplan för kommunikationsverken m.m.) av herrar *Kaijser, Holmberg, Staxäng* och *Cassel*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I:535 och II:651 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 5, som börjar med »En sådan» och slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»En sådan marginal finner emellertid motionärerna, under hänvisning till vissa i statsverkspropositionen gjorda utlåtanden om den ekonomiska utvecklingen i landet, obehövlig. Enligt deras mening skulle sålunda en medelsanvisning för skapande av denna reserv icke vara påkallad. I anledning därav vill utskottet erinra om att den nu genomförda anslagsredovisningen — innebärande främst att de olika investeringsanslagen under varje kapitalfond sammanslagits till i huvudsak ett kollektivanslag — i princip beslutades redan vid 1962 års riksdag och tillämpats fr.o.m. innevarande budgetår. På resp. kollektivanslag skulle enligt förenämnda beslut en viss marginal utöver ramen finnas tillgänglig just för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl påkallad höjning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Utskottet anser att sammanförande till ett kollektivanslag innebär avsevärda fördelar ur anslagstekniska synpunkter. Det ger de affärsdrivande verken och förrådsfonden ökad frihet i investeringshänseende inom de ramar som fastställts av Kungl. Maj:t. Att sålunda anslagen sammanföres till ett kollektivanslag förutsätter emellertid icke som ofrånkomlig följd att vid varje tillfälle oavsett den föreliggande konjunkturbilden en marginal på 10 procent upptages i budgeten. Såsom motionärerna framhållit föreligger inför det budgetår som här är i fråga knappast anledning att befara ett sådant konjunkturuomslag att efterfrågestimulerande åtgärder genom ökade investeringar i statens kommunikationsverk kan antagas bli påkallade. Den nu förda riksbankspolitiken stöder utskottet i denna uppfattning. Utskottet tillstyrker motionerna i fråga.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 535 och II: 651, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.»

2) vid punkten 3 (Televerkets anslagsbehov)

a) beträffande bilradiolicensen och avskrivningen av investeringar för radiohus m.m. av herrar *Boman, Axel Johannes Andersson, Bengtson, Per Jacobsson, Kaijser, Nils Theodor Larsson, Holmberg, Staxäng, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Kårby, *Löfroth och Källenius*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I:195 och II: 237, I:286 och II:364 samt I: 421 och II:507 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20, som börjar med »Ej heller» och slutar med »väckta motionerna», bort ha följande lydelse:

»Däremot kan utskottet ej biträda departementschefens förslag om behållande av bilradiolicensen. Mot ett sådant talar nämligen enligt utskottets uppfattning starkt såväl principella skäl som de uppenbara olägenheter ur skilda hänseenden som är förenade därmed och vilka närmare angivits i motionerna. Nämda licensskyldighet bör därför avskaffas fr. o. m. den 1 juli innevarande år. De av motionärerna föreslagna åtgärderna för erforderlig förstärkning av ljudradiobudgeten — i anledning av licensavgifternas bortfall — finner utskottet jämväl ändamålsenliga. Utskottet tillstyrker följaktligen motionerna i fråga.»

dels ock utskottets hemställan under III. bort ha följande lydelse:

»III. att riksdagen må, med bifall till motionerna I:195 och II:237, I:286 och II:364 samt I:421 och II:507, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) beträffande utredning rörande reklamfinansierade radio- och televisionsprogram av herrar *Boman, Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Kaijser, Nils Theodor Larsson, Holmberg, Staxäng, Ståhl, Svensson* i Ljungskile, *Löfroth och Källenius*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionen II:653 samt att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 21, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »ifrågavarande motion», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Genom de tilläggsdirektiv som år 1962 utfärdades till den år 1960 till-satta radioutredningen skall denna visserligen också utarbeta riktlinjer för televisionens utveckling i Sverige men utredningen har uttryckligen från-tagits rätten att utreda frågan om reklamfinansiering av radio- och TV-program. Utskottet anser den begränsning i utredningens uppdrag, som sålunda skett, beklaglig. Utvecklingen på TV-området — såväl inom landet

som utomlands — har lett till att de förutsättningar, på vilka statsmakterna år 1956 grundade sitt beslut i TV-frågan, i viktiga hänseenden ändrats. Utskottet tänker här särskilt på att de tekniska sändnings- och mottagningsmöjligheterna synes utveckla sig därhän att utländska TV-sändningar med reklaminslag kan väntas bli möjliga att mottaga i Sverige inom en överskådlig framtid. Sådana sändningar kan inte undgå att påverka svenska företags konkurrensläge i reklamhänseende.

I den föreliggande motionen har bl. a. mot den angivna bakgrunden föreslagits att en allsidig utredning skulle påbörjas för att förutsättningslöst klarlägga olika möjligheter till och konsekvenser av reklamfinansierade radio- och TV-program. Såsom motionärerna franthåller finns det oberoende av inställningen till radio- och televisionsverksamhetens utformning i övrigt starka motiv som talar för en dylik undersökning.

Utskottet ansluter sig alltså till den i förevarande motion väckta tanken om en allsidig utredning om reklamfinansierade radio- och TV-program. Då frågan prövades vid 1962 års riksdag framhölls, i en till statsutskottets utlåtande fogad reservation bl. a. följande:

Skilda alternativ synes därvid böra upptagas till prövning. Vid ett accepterande av kommersiell television borde samma allmänna riktlinjer kunna föreskrivas för denna som för verksamheten i övrigt. Reklaminslagen borde vara underkastade förhandsgranskning i en eller annan form samt följa allmänt accepterade grundregler för god reklam. Med hänsyn till televisionsmidiets karaktär och dess förmåga att tränga in i hemmen och nå de vidaste grupper måste därutöver speciella begränsningar betraktas som nödvändiga. Höga krav skulle därför ställas på objektivitet och kvalitet. Politisk neutralitet skulle iakttagas och annonsörerna icke heller äga rätt att bestämma eller öva inflytande på själva programutformningen utan endast på reklaminslagen. Dessa skulle givetvis icke få vara av skadligt eller olämpligt slag, vartill torde få hänföras reklam för exempelvis alkohol- och tobaksvaror. Det vore f. ö. självfallet av största vikt att vid en introduktion av kommersiell TV i vårt land denna verksamhet utformades så att den inte finge de från kultursynpunkt menliga följder som vid diskussionen befarats och som angivits vara den helt avgörande nackdelen med reklam i TV.

Dessa synpunkter i fråga om utformningen av reklamen i radio och TV äger enligt utskottets mening alljämt giltighet och bör vara vägledande. Likaså bör särskilt uppmärksammas frågorna om en televisionsreklamens inverkan på tidningsföretagens ekonomi samt småföretagens möjligheter att kunna hävda sina reklamintressen i konkurrens med de större företagen.

Den av utskottet här förordade utredningen synes av praktiska skäl böra genomföras fristående från den sedan 1960 arbetande radioutredningen.»

dels ock utskottets hemställan under VII. bort ha följande lydelse:

»VII. att riksdagen må, i anledning av motionen II:653, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillsättande av en allsidig utredning för att förutsättningslöst klarlägga olika möjligheter till och konsekvenserna av reklamfinansierade radio- och TV-program, bl. a. möjligheterna att sänka licensavgifterna;»

c) beträffande utredning rörande reklamfinansierade radio- och televisionsprogram av herr **Bengtson**.

d) beträffande nytt avtal mellan Kungl. Maj:t och Sveriges Radio av herrar **Holmberg** och **Källenius**.
